

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 514/2022-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti **KRON Real s. r. o.**, Galvaniho 17/C, Bratislava, IČO 36 696 013, zastúpenej MALICH advokátskou kanceláriou, s. r. o., Dunajská 25, Bratislava, IČO 47 256 991, konajúcou prostredníctvom advokáta a konateľa JUDr. Pavla Malicha, proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 10 Co 3/2022-153 z 11. februára 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 27. júna 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 10 Co 3/2022-153 z 11. februára 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Sťažovateľka navrhuje označené rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti, napadnutého uznesenia a pripojených príloh vyplýva nasledujúci stav veci:

Sťažovateľka vedie od roku 2010 na Okresnom súde Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 12 C 76/2011 súdny spor proti dlžníčke o zaplatenie peňažnej sumy z titulu vrátenia kúpnej ceny z predaja nehnuteľnosti, ktoré nebolo dosiaľ skončené, meritórne zatiaľ nerozhodol ani súd prvej inštancie. V roku 2019 dlžníčka darovacou zmluvou previedla nehnuteľnosť (byt) v jej výlučnom vlastníctve na svojho syna. Uvedené viedlo sťažovateľku k podaniu žaloby o určenie

neúčinnosti právneho úkonu na okresnom súde proti synovi dlžníčky ako žalovanému. Sťažovateľka zároveň podala aj návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorým by súd uložil žalovanému povinnosť zdržať sa akéhokoľvek scudzenia alebo zaťaženia právami tretích osôb vo vzťahu k predmetnej nehnuteľnosti.

3. Návrh na nariadenie neodkladného opatrenia sťažovateľka odôvodnila tým, že k prevodu dotknutej nehnuteľnosti došlo bezodplatne, a to darovaním, čím sa znížila hodnota majetku dlžníčky, a vzhľadom na príbuzenský vzťah darkyne a obdarovaného sa ukracujúci úmysel oboch účastníkov právneho úkonu prezumuje. Dlžníčka je vlastníčkou aj iných nehnuteľností, avšak len ako podielový spoluvlastník, výška jej podielov je nízka, navyše ide o nehnuteľnosti zaťažené exekučným záložným právom. Z pohľadu sťažovateľky išlo o účelový prevod nehnuteľnosti v úmysle ukrátiť uspokojenie sťažovateľky, keďže k nemu došlo po tom, ako odvolací súd zrušil zamietajúci rozsudok okresného súdu, ktorým nebolo žalobe sťažovateľky o vrátenie kúpnej ceny vyhovené. Sťažovateľka ďalej argumentovala, že prípadný nútený výkon jej pohľadávky je ohrozený, keďže žalovaný môže nadobudnutú nehnuteľnosť ďalej previesť, a preto je potrebné ho obmedziť v nakladaní s ňou.

4. Okresný súd vyhovel návrhu sťažovateľky a uznesením č. k. 51 C 65/2021-99 z 18. novembra 2021 nariadil neodkladné opatrenie, ktorým uložil žalovanému povinnosť zdržať sa akéhokoľvek scudzenia alebo zaťaženia dotknutej nehnuteľnosti. Považoval za preukázané, že došlo k zmenšeniu majetku dlžníčky o trhovú hodnotu nehnuteľnosti, čo môže vplývať na vymožitelnosť pohľadávky sťažovateľky, ostatný majetok sťažovateľky nemusí postačovať na úhradu tejto pohľadávky, preto je tu odôvodnená obava z ohrozenia budúcej exekúcie a je potrebné nariadiť neodkladné opatrenie preventívneho charakteru. Ak by sťažovateľka bola v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 76/2011 (o vrátenie peňažnej sumy, pozn.) úspešná a pomery medzi stranami by neboli dočasne upravené neodkladným opatrením, výkon práva sťažovateľky by mohol byť ohrozený. K možnosti preukázovania úmyslu žalovaného previesť ďalej nadobudnutý byt okresný súd uviedol, že tento možno preukazovať iba s ťažkosťami, pretože ide o bezprostredný vnútorný vzťah osoby k určitému právnemu následku. Účelom neodkladného opatrenia je včas zamedziť nepriaznivým následkom. Ak dotknutý byt už raz bol predmetom bezodplatného prevodu, je namieste poskytnúť ochranu sťažovateľke a zamedziť ďalším prevodom, ktoré by za určitých okolností mohli spôsobiť už nezvratný stav. Z hľadiska proporcionality okresný súd uviedol, že obmedzením s nakladaním s nehnuteľnosťou nedôjde k podstatnému zásahu do oprávnení žalovaného. K požiadavke subsidiarity okresný súd vyjadril, že účel sledovaný neodkladným opatrením nemožno dosiahnuť zabezpečovacím opatrením.

5. Na odvolanie žalovaného krajský súd napadnutým uznesením zmenil uznesenie súdu prvej inštancie a zamietol návrh na nariadenie neodkladného opatrenia. Svoje rozhodnutie založil na neexistencii naliehavej potreby úpravy pomerov sporových strán. Sťažovateľka podľa jeho názoru neosvedčila existenciu samotného nároku a rovnako neosvedčila hrozbu vzniku ujmy, resp. hrozbu konkrétnej ujmy vyplývajúcej z reálneho konania žalovaného.

6. Konkrétne krajský súd vyslovil, že za riadne osvedčený nárok sťažovateľky by bolo možné považovať nárok vymáhateľný v exekučnom konaní, ďalej by mala v žalobe osvedčiť neúčinnosť

právneho úkonu darovania a tvrdenie, že dlžníčka nemá zodpovedajúci majetok na úhradu pohľadávky sťažovateľky v prípadnom exekučnom konaní. Odvolací súd pripustil, že v prípade mimoriadnych okolností prípadu je možné nariadiť neodkladné opatrenie pre obavu, že výkon rozhodnutia bude ohrozený, aj keď samotné súdne rozhodnutie na plnenie ešte nebolo vydané. Sťažovateľka však neosvedčila existenciu takýchto mimoriadnych okolností. V tomto prípade sa spor, v ktorom môže byť vydaný exekučný titul v prospech sťažovateľky, vedie od roku 2010, o nároku nebolo dosiaľ rozhodnuté ani súdom prvej inštancie. Ak by sťažovateľka nebola úspešná v základnom spore, jej úspech v tejto veci je vylúčený. Nebolo ani preukázané, že by žalovaný mienil s predmetným bytom akokoľvek nakladať, žalovaný nadobudol sporný byt v roku 2019, nariadenie neodkladného opatrenia iba „pre istotu“ v prípade, ak by nastali určité podmienené okolnosti, nie je postačujúce.

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. Sťažovateľka proti napadnutému uzneseniu krajského súdu, ktorým bol zamietnutý návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, argumentuje:

a) Krajský súd prejednal svoje konečné rozhodnutie vo veci samej, pretože posudzoval návrh z hľadiska kritérií na posúdenie žaloby ako takej. V tejto časti sa krajský súd nevysporiadal s rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) R 44/2001, uznesením veľkého senátu najvyššieho súdu č. k. 1 VCdo/4/2019 z 28. apríla 2020 ani s rozhodnutím Rč 64/2002, v zmysle ktorého je „aktívne vecne legitimovaný iba ten, kto mal voči dlžníkovi pohľadávku v dobe, keď bol urobený odporovaný právny úkon, a to i pohľadávku nesplattnú alebo pohľadávku, ktorá má na základe vzniknutého záväzkového právneho vzťahu vzniknúť až v budúcnosti. Pohľadávka voči dlžníkovi pritom nemusí byť v tejto dobe ešte vymáhateľná; z hľadiska vecnej legitimácie na podanie odporovacej žaloby stačí, aby pohľadávka voči dlžníkovi bola vymáhateľná v dobe rozhodnutia súdu o podanej odporovacej žalobe.“. Sťažovateľka považuje za neudržateľný právny názor krajského súdu, že v čase podania návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia musí osvedčiť existenciu tzv. vymáhateľnej pohľadávky, a to rovnako ako v konaní vo veci samej.

b) Uznesenie krajského súdu je arbitrárne, nepreskúmateľné, nedostatočne odôvodnené a vnútorne rozporné, keďže krajský súd jednak vyjadril súhlas s tým, že nie je možno požadovať preukázanie úmyslu druhej strany previesť dotknutý byt, no zároveň uviedol, že nebolo preukázané, že žalovaný mieni s darovaným bytom akokoľvek nakladať.

c) Sťažovateľka sa vyjadrila aj k právomoci ústavného súdu na prerokovanie tejto ústavnej sťažnosti, keďže podľa jej názoru, už nemá žiadny dostupný prostriedok nápravy, ktorým by mohla dosiahnuť odstránenie porušenia ňou označených práv. V tomto prípade je aj podanie dovolania zo zákona vylúčené s poukazom na § 422 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), ako aj judikatúru najvyššieho súdu vo veciach sp. zn. 5 Obdo 76/2016, 3 Cdo 236/2016, 3 Cdo157/2017.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdené porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36. ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením krajského súdu, ktorým bol zamietnutý návrh na nariadenie neodkladného opatrenia podaný spoločne so žalobou o neúčinnosť právneho úkonu, keďže krajský súd podľa názoru sťažovateľky posudzoval pravdepodobnosť nároku podľa kritérií pri rozhodovaní o veci samej, jeho rozhodnutie je nedostatočne odôvodnené, arbitrárne a vnútorne rozporné.

9. Ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že posudzovanie existencie podmienok na nariadenie neodkladného a zabezpečovacieho opatrenia je predovšetkým úlohou všeobecných súdov (čl. 142 ústavy). Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) pristupuje k preskúvaniu sťažností, v ktorých sťažovatelia namietajú porušenie svojich práv rozhodnutím o neodkladnom opatrení alebo zabezpečovacom opatrení veľmi zdržanlivo, a to nielen preto, lebo nie je opravnou inštanciou v rámci sústavy všeobecných súdov, ale aj preto, lebo ide o také súdne rozhodnutia, ktorými sa do práv a povinností účastníkov konania nezasahuje konečným spôsobom (m. m. IV. ÚS 82/09). Ústavný súd môže zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o neodkladných a zabezpečovacích opatreniach iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k takému procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu (II. ÚS 65/2021, IV. ÚS 282/2019, IV. ÚS 330/2020).

10. Výnimočnosť zasahovania ústavného súdu do rozhodnutí o neodkladných opatreniach neznamená, že tieto sú úplne mimo rámca ústavnoprávneho prieskumu ústavným súdom. Ak všeobecný súd ponechá bez povšimnutia niektorú z kľúčových otázok prípadu alebo sa ako odvolací súd bez riadneho zdôvodnenia odkloní od právnych či skutkových záverov súdu prvej inštancie, jeho postup vykazuje známky arbitrárnosti a svojvôle (I. ÚS 191/2019).

11. Sťažovateľka sa domáhala nariadenia neodkladného opatrenia na účely ochrany možností núteného výkonu svojho hmotnoprávneho nároku (finančného plnenia), ktoré si uplatňuje v inom súdnom konaní. Návrh na nariadenie neodkladného opatrenia bol podaný spoločne so žalobou o určenie neúčinnosti ukracujúceho právneho úkonu. Neodkladným opatrením sa navrhovalo obmedziť dispozíciu žalovaného s určenou nehnuteľnosťou na čas do právoplatného rozhodnutia súdu o veci samej.

12. Krajský súd nevyhovel návrhu sťažovateľky, pretože nepovažoval za preukázané splnenie podmienok na jeho nariadenie. Okrem neosvedčenia pravdepodobnosti nároku nepovažoval za preukázanú ani existenciu hrozby ujmy, pričom s týmto záverom sa stotožňuje aj ústavný súd.

13. K námietke sťažovateľky o nesprávnom posudzovaní pravdepodobnosti nároku, ktoré malo byť stotožnené s posúdením žalobného nároku, ústavný súd uvádza, že v napadnutom uznesení nenašiel žiadne dôvody svedčiace tomu, že by krajský súd prejudikoval svoj právny názor na vec samu. Krajský súd sa zaoberal výlučne existenciou dôvodov na vydanie neodkladného opatrenia, pričom nevyhlásil nariadenie neodkladného opatrenia z dôvodu ohrozenia exekúcie, aj keď exekučný titul

ešte nebol vydaný. Z jeho záverov pri skúmaní splnenia podmienok podľa § 326 a nasl. CSP ale nemožno vychádzať v rámci posudzovania veci samej. Otázka, čo sa považuje za vymáhateľnú pohľadávku v zmysle § 42a ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“), bude esenciálna pre posúdenie veci samej, pričom táto otázka nebola krajským súdom posúdená s prejudiciálnym účinkom na konanie vo veci samej. Na druhej strane ústavný súd identifikoval, že právny názor vyslovený krajským súdom odrážal v čase vydania napadnutého uznesenia jednu líniu judikatúry týkajúcu sa definície pojmu „vymáhateľná pohľadávka“, pričom konanie o veci samej naďalej prebieha a aj judikatúra k tejto problematike má svoju dynamiku. Definitívne posúdenie tejto otázky je v právomoci okresného súdu a v prípade uplatnenia riadnych opravných prostriedkov v právomoci krajského súdu pri rozhodovaní veci samej. V tomto procesnom rámci aj strany sporu disponujú nepochybné širšími možnosťami uplatňovania svojich argumentov než pri rozhodovaní o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia.

14. Ani sťažovateľkou namietaná vnútorná rozpornosť, resp. protirečivosť záverov krajského súdu nie je z pohľadu ústavného súdu takej intenzity, že by mala za následok úplnú nezrozumiteľnosť záverov krajského súdu, a teda aj ich ústavnú neudržateľnosť.

15. Napadnuté uznesenie krajského súdu o nevyhovení návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, zohľadňujúc už uvedené závery a majúc na zreteli povahu napádaného uznesenia, ktoré nie je rozhodnutím o veci samej, nie je z pohľadu ústavného súdu spôsobilé negatívne zasiahnuť do sťažovateľkou označených práv.

16. Ústavný súd preto dospel pri predbežnom prerokovaní k záveru, že medzi napadnutým rozhodnutím a obsahom označených práv neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

17. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľky bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o ďalších jej návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

18. Ústavný súd nad rámec uvedeného dáva do pozornosti, že inštitút odporovateľnosti právnych úkonov počíta aj s možnosťou právneho nástupníctva osoby, proti ktorej smeruje žaloba, a to v § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka, a to jednak dedením, ako aj formou singulárnej sukcesie. Ak sťažovateľka existenciu hroziacej ujmy odôvodňovala obavou z následného prevodu dotknutej nehnuteľnosti bez označenia ďalších okolností, ktoré by svedčili o nemožnosti, resp. obťažnosti aplikácie § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka eventuálne v spojení s ods. 4 tohto ustanovenia, nebol tu dôvod na okamžitý zásah súdu.

19. V tejto súvislosti ústavný súd poznamenáva, že prípadný úspech sťažovateľky v konaní o veci samej (o odporovateľnosť právneho úkonu) znamená, že sťažovateľka sa môže v prípadnom exekučnom konaní uspokojiť aj z majetku, ktorý bol predmetom právneho úkonu, ktorému sa úspešne odporovalo. Ani vyhovujúci rozsudok teda automaticky neobmedzuje žalovaného

v dispozícii s jeho nehnuteľnosťou. Navrhované neodkladné opatrenie by teda z pohľadu ústavného súdu zasiahlo do sféry žalovaného vo väčšej miere ako rozhodnutie súdu o veci samej, pričom, ako už bolo konštatované, inštitút odporovateľnosti ukracujúceho právneho úkonu počíta aj s možnosťou univerzálnej, resp. singulárnej sukcesie na strane osoby, proti ktorej sa uplatňuje odporovacie právo. Rovnako nebolo možné opomenúť, že predmetom odporujúceho právneho úkonu je nehnuteľnosť, pričom na príslušnom liste vlastníctva je vyznačená poznámka o vedení súdneho sporu o určenie neúčinnosti právneho úkonu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. októbra 2022

Ladislav Dudíťš
predseda senátu